

SILVIU ANDRIEȘ-TABAC, *Heraldica teritorială a Basarabiei și Transnistriei*, Chișinău, Editura Museum, 1998, 168 pag. + 4pag. planșe

Recunoscută fiind importanța fenomenului heraldic în istoria românească și dificultatea abordării lui, lucrarea cercetătorului Silviu Andrieș-Tabac este, neîndoiește, o contribuție fundamentală la cercetarea aspectului heraldic moldovenesc pentru teritoriul dintre Prut și Nistru, o investigație serioasă asupra aportului acestei științe auxiliare a istoriei, pe care autorul a reușit pe deplin să-l stăpânească. Întemeiată pe o cercetare riguroasă, bazată pe valorificarea unui material foarte bogat, lucrarea lui Silviu Tabac poate ocupa un loc binemeritat pe tărâmul cercetării științifice. Convins de faptul că transformările de ordin politic atrag după sine și înlocuirea unor însemne heraldice care să reflecte noile realități, autorul și-a propus să recompună „tabloul bisecular al heraldicii basarabene, completându-l organic cu cel transnistrean, pentru a întregi imaginea fenomenului heraldic teritorial românesc” (p. 157). Legătura ce se stabilește între reprezentările heraldice și prefacerile de ordin juridic survenite în istoria Basarabiei în ultimele două secole, surprinsă de autor, este enunțată de Dan Berindei în *Cuvântul înainte* al lucrării, pe care o califică „o contribuție importantă în domeniul heraldicii românești și în special a heraldicii moldovenești. Lucrarea sa se conjugă cu cele privitoare la heraldica Moldovei în întregimea ei și teritoriile românești în ansamblul lor, dezvăluind evoluții paralele, dar și evoluții specifice unei provincii sau alteia” (p. 3).

Introducerea lucrării cuprinde un scurt istoric al Basarabiei, cu punctarea momentelor semnificative privitoare la modificarea statutului său politic, din 1812 încoace, urmat de o trecere în revistă a preocupărilor istorio-grafice românești în domeniul asupra căruia s-a oprit autorul. În primul capitol (*Heraldica medievală a Moldovei dintre Prut și Nistru*) ne sunt înfățișate însemnele heraldice ale ținuturilor și târgurilor basarabene medievale, întocmite pe baza a două izvoare importante în cercetarea fenomenului heraldic, anume vestigiile sigilare și cele numismatice. Pentru aceasta, sunt aduse la cunoștința publicului rezultatele investigațiilor științifice a numeroși heraldiști români. După anexarea Basarabiei la Imperiul rus, cum se face cunoscut într-un alt capitol, aceasta capătă însemn heraldic, ceea ce constituie o noutate, întrucât până atunci fusese parte integrantă a Principatului Moldovei. Tot acum, ținuturile moldovene capătă noi însemne ce relevă aspecte din istoria Rusiei, și nu din cea a pământului românesc. Silviu Tabac observă că s-a păstrat, totuși, vechiul simbol moldovenesc, e drept, deteriorat, capul de bour. Singura excepție o reprezintă ținutul Soroca, a cărui emblemă a fost întocmită de boierii moldoveni, fapt datorat heraldistului basarabean Paul Gore, a cărui activitate pe tărâmul științei heraldice este relatată în capitolul următor.

Remarcând continuitatea elaborării însemnelor heraldice pentru Basarabia și ținuturile ei de către românii din dreapta Prutului, autorul sesizează pentru anii 1856-1878 înscelnate eforturi pentru alcătuirea emblemelor satelor basarabene. Concluzia acestuia este că „putem considera realizat fenomenul heraldic de «stemă sătească într-o zonă foarte îndepărtată de influența europeană și într-o perioadă foarte îndepărtată de evul mediu” (p. 89). Pentru perioada în care provincia românească a cunoscut regimul sovietic, se constată declinul heraldicii, precum și absența studiilor din domeniul acesteia. Ultimul capitol (*Heraldica Republicii Moldova*) cuprinde

etapele întocmirii actualei steme de stat a Basarabiei din 1990 încoace. Autorul încheie lucrarea cu propuneri pentru viitoare cercetări, precum și cu anexele științifice corespunzătoare unei lucrări de factura celei prezentate: două hărți, una cuprinzând Basarabia dinainte de 1812, alta datând din 1938, lista fondurilor arhivistice și muzeografice consultate de autor, una ce conține câteva abrevieri utilizate, un indice de localități basarabene și transnistrene, precum și un comentariu al Mariei Dogaru și Gheorghe Vrabie, intitulat *Cu privire la stema de stat a R. S. S. Moldova*.

Valoarea științifică a lucrării este sporită de numeroasele reprezentări heraldice ce însoțesc textul pe tot parcursul ei, precum și de cele trei rezumate în limbi de circulație (franceză, engleză și rusă), care vor ușura accesul specialiștilor străini la cunoașterea corespunzătoare a heraldicii românești. Semnalăm, însă, absența reperelor bibliografice reclamate de tema propusă.

Lucrarea, bine structurată și riguros întocmită, beneficiind de o prezentare grafică excelentă, dovadă cele opt planșe din final ce cuprind simbolurile heraldice ale Basarabiei, ținuturilor și localităților acesteia din ultimele două secole, este o contribuție esențială la lărgirea ariei cercetării heraldice românești și care dovedește, totodată, seriozitatea demersului cercetătorului basarabean.

Cătălina - Elena Iliescu

Bucovina în primele descrieri geografice și istorice, economice și demografice, ediție îngrijită de Radu Grigorovici, București, Editura Academiei Române, 1998, 463p.

În seria lucrărilor anunțate de Centrul de studii „Bucovina” al Academiei Române, cu sediul la Rădăuți, fundat în 1992, cu scopul de a alcătui „studii cu privire la geografia, istoria, viața materială și culturală a provinciei, și întocmirea *Enciclopediei Bucovinei*” (p. 5), potrivit istoricului D. Vatamaniuc, autorul prefeței acestui volum, *Bucovina în primele descrieri geografice și istorice, economice și demografice* este a doua contribuție esențială la cunoașterea istoriei provinciei anexate Imperiului habsburgic în 1775, după publicarea *Toponimiei minore a Bucovinei* a lui Nicolae Gramadă. Meritul de a înzestra istoriografia română cu a astfel de lucrare revine lui Radu Grigorovici, care s-a îngrijit de editarea, în bune condiții, a prezentei lucrări, precum și de traducerea, împreună cu Rodica Marchidan, a textelor originale, redactate în limbile germană și franceză. De asemenea, ample note editoriale, comentarii și observații, precum și postfețele studiilor prezentate poartă semnătura reputatului specialist.

Volumul întrunește un număr de șase lucrări privitoare la situația Bucovinei după instituirea administrației militare austriece în ținuturile Cernăuți și Suceava și elaborate de reprezentanți ai noii stăpâniri, precum și de doi români, unul, reprezentant al boierimii moldovene din Bucovina, cel de-al doilea, un reprezentant de seamă al școlii Ardelene, binecunoscut prin opera sa istorică și filologică.

Prima lucrare cuprinsă în volum, intitulată *Descrierea districtului*